

LES RELIGIONS A LLEIDA

UNA MIRADA DES DE LA HISTÒRIA FINS AL PRESENT

Manuel Lladonosa Vall-Ilebrera. Catedràtic emèrit

d'Història – Universitat de Lleida

1

Ramon Muntaner va deixar escrita la famosa divisa sobre la nostra ciutat: “Barcelona és cap de Catalunya en la marina, e en la terra ferma Lleida.” Aquesta terra ferma ha conegut al llarg de la seva història el pas de nombrosos pobles que hi han deixat la seva petjada i també els seus costums i creences religioses. Els successius canvis de nom en són un bon signe: Iltirta, Ilerda, Lerda, Lerida, Lleyda, Lleida. Ilergeta, romana, musulmana i cristiana, la ciutat ha experimentat profundes transformacions i ha tingut les seves minories i diversitats religioses.

Després de la conquesta de 1149 a mans del comte d'Urgell Ermengol VI i el comte de Barcelona Ramon Berenguer IV, nous pobladors s'hi instal·laren, provinents de la Catalunya vella, però també de la Gascunya i del Llenguadoc. El cristianisme esdevingué la religió dels nous pobladors, mentre que l'Islam continuava essent la del grup que havia tingut el paper principal durant quatre segles i ara esdevenia una minoria, i els jueus habitaven al seu call.

Els gitanos apareixen des de finals del segle XV. Jueus i musulmans feren la seva aportació a la cultura lleidatana, en particular a la medicina. Els primers llibres de text que utilitzaren els professors de la Facultat de Medicina de l'Estudi General van ser traduccions i comentaris d'obres d'Hipòcrites i Galé d'autors àrabs que posseïen els

rabins. Els metges jueus de les terres de Lleida tingueren fama als segles XIV i XV. Igualment, els jueus mostraren la seva perícia en la confecció de pergamins.¹

Les minories religioses, doncs, feren la seva aportació a la vida religiosa, cultural i econòmica lleidatana. Això no obstant, els jueus patiren les conseqüències de la crisi social i de la violència al segle XIV i, després, la política dels Reis Catòlics, que volgueren unificar obediència política al monarca i ortodòxia religiosa. Aquesta última política portà a una refundació de la Inquisició, l'expulsió dels jueus del Regne, el 1492, i la pressió sobre els musulmans perquè es convertissin al cristianisme. La Reforma protestant encapçalada per Luter a partir de 1517 encara accentuà més la uniformització religiosa com a condició de la preservació de l'ordre polític i social. El 1609-1610, l'expulsió dels moriscos del territori hispànic, ordenada per Felip III, completava la política d'uniformització religiosa dels Reis Catòlics.

Els moviments de població prosseguiren. L'emigració de persones d'Occitània cap a les nostres terres fou una constant que assolí una gran amplitud al segle XVI i inicis del XVII. L'època contemporània continuaria mostrant que Lleida i el seu territori eren un lloc de pas i d'aixopluc de persones que venien de la muntanya, dels pobles més o menys propers, d'altres territoris, peninsulars o de més enllà. Els lleidatans, encara, han marxat sovint ells mateixos cap enfora, cap a Barcelona, cap a diverses regions, també a l'estranger. Les guerres i els conflictes han motivat altres moviments dramàtics de població. La realitat religiosa, d'altra banda, es va mantenir dins del catolicisme, fins que aparegueren unes condicions de tolerància millors al segle XIX que permeteren la circulació de llibres i persones d'orientació protestant, mentre apareixien altres corrents heterodoxos amb la maçoneria, la teosofia i, a Lleida en particular, l'espiritisme que practicaren algunes famílies republicanes.

---

¹ LLADONOSA PUJOL, Josep (1971). *Història de Lleida, I*. Tàrraga: Camps Calmet, p. 524-525.

Durant el Franquisme, el pluralisme religiós es va trobar limitat des del punt de mira de les expressions públiques, tot i que algunes comunitats protestants van obrir llocs de culte. El Concili Vaticà II (1962-1965) significà una renovació de l'Església Catòlica, una acceptació plena del dret a la llibertat religiosa i l'adopció d'una posició favorable a l'ecumenisme. La democràcia va possibilitar el ple reconeixement de la llibertat religiosa en l'àmbit jurídic. A les darreres dècades, especialment, amb l'arribada de nous ciutadans han vingut altres grups ètnics, culturals i religiosos. D'una banda, hi conviuen les diverses confessions cristianes, les anomenades religions del llibre, inspirades en Abraham, i, de l'altra, una gran diversitat d'expressions procedents de diferents territoris del planeta.

No han mancat les iniciatives ecumèniques i el diàleg interreligiós als últims anys. N'esmentem només alguns exemples. El Bisbat de Lleida té la seva Delegació d'Ecumenisme i Diàleg Interreligiós. Aquesta delegació i altres confessions i grups han organitzat diverses pregàries interreligioses per la pau. La parròquia del Carme s'esmerça en l'atenció a la comunitats catòlica i ortodoxa romaneses i altres grups d'immigrants (africans, llatinoamericans). L'Ajuntament de Lleida, per la seva part, endegà una iniciativa institucional amb la creació de l'Assemblea Municipal de les Religions. Hi ha el Grup de Lleida de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós i el 2009 es va celebrar a la nostra ciutat el IV Parlament Català de les Religions.

El diàleg interreligiós és una condició decisiva per aconseguir que una comunitat ciutadana, diversa i plural, disposi d'una cultura comuna de valors. La història ens mostra que, en un moment o altre, no han faltat les crisis i les dificultats de convivència, però sobretot ens allibera que la unió i confusió de religió, política i uniformització social són font d'efectes humanitaris terribles. Això no obstant, si un va als textos sagrats de les diferents tradicions religioses hi trobarà una apel·lació comuna a la compassió. La compassió convida a posar-se en el lloc de l'altre i a

compartir el seu dolor. Ens indica, doncs, el camí per construir una comunitat cohesionada on la diferència no separi, sinó que sigui un complement enriquidor.